

El temps que corre

La integritat territorial

D'ençà de la pau de Westfàlia a principi del segle XVIII –després d'aquella gran guerra europea dita d'Espanya o de Successió–, i més encara d'ençà del Congrés de Viena

Joan Francesc Mira

a principi del XIX, després de les guerres napoleòniques, el principi de la integritat dels estats, de la inviolabilitat de les fronteres, és el primer manament del decàleg del món (quan el decàleg convé), el principi absolut que no es pot posar mai en dubte i que ha de regir la vida dels estats i les accions i reaccions dels seus governs. És ben obvi que la realitat no és aquesta, ni de lluny, però aquesta és la teoria. No es va aplicar, evidentment, al llarg de la segona meitat del segle XIX, quan l'imperi Turc retrocedia, l'imperi Austro-hongarès s'eixamplava i els petits estats d'Itàlia es fonien en un sol regne. No es va aplicar després de la Primera Guerra Mundial, ni després de la Segona, quan les fronteres de l'Europa central i oriental van patir tantes contraccions, expansions i redefinicions, que gairebé cap estat no en va eixir amb el territori anterior més o menys íntegre. Curiosament, sí que es va aplicar l'increïble principi quan les colònies africanes van arribar a la independència amb fronteres arbitràries i sovint absurdes, i les van considerar veloçment com a intocables. I, més curiosament encara, sembla que també cal aplicar-lo als territoris que van formar la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, sovint amb límits administratius capritxosos ràpidament convertits en fronteres inalterables. En tot això, tal com es pot comprovar, les persones no compten per a res, no compten els pobles. No compta la gent, compten les ratlles del mapa: prèviament declarades frontera d'estat, no cal dir-ho. Perquè tot el territori que controla l'estat sobirà esdevé territori nacional, consubstancial amb l'estat mateix i propietat inalienable de la nació que l'ocupa o el domina. Tota frontera esdevé molt aviat *sagrada*, infinitament més sagrada que la gent que hi viu a dins. Perquè el territori és més *patrimoni nacional* que les persones mateixes

que componen la nació, més que els ciutadans del país. Els estats sembla que poden suportar la pèrdua de gent, no mai la pèrdua de terra. Imaginar-se el propi mapa reduït d'un trosset o fragment provoca descàrregues brutals

d'adrenalina física i política. Imaginar-se la pròpia comunitat nacional reduïda d'uns milers o milions de persones (per emigració, posem per cas), només provoca, potser, vagues lamentacions, o càlculs sobre l'enviament de divises. I allò que en solem dir *comunitat internacional* (l'ONU, la Unió Europea, les reunions de presidents i de ministres...), quan arriba el conflicte no pensen en persones o pobles, pensen en territoris i en fronteres.

Coses així explicava jo fa quasi 25 anys en un llibre sobre la nació i les nacions, i continuen pensament vigents. Ara mateix, és del tot evident que la Rússia de Putin, adormidor heroic de tigres siberians, pretén, d'una manera o d'una altra, restaurar el poder i el prestigi de l'imperi dels tsars, ser respectada, imposar-se de grat o per força com a poder de primer ordre. I ho ha fet, a Geòrgia, de manera abusiva, prepotent i violenta. Tothom condemna, per tant, la *independència* d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia, sota el control de Rússia. Evident, no? Doncs, no. Perquè la condemna es basa, doctrinalment, en una *integritat territorial*, definida per fronteres que resulten d'un artifici administratiu soviètic. Ningú no es preocupa si els ossetes o els abkhazos són georgians o no, si és raonable que els ossetes del sud i del nord estiguen separats en dos estats, si la població, massivament, vol o no vol pertànyer a Geòrgia. Els russos se n'aprofiten, els georgians se'n lamenten, els europeus i els nord-americans protesten tímidament. Però el principi és immutable: compten les fronteres d'estat, la gent no compta. La integritat territorial, tant si és respectada com si no, és el valor absolut. Les persones, i els pobles, són un valor relatiu, o no són cap valor. Es diguen ossetes, kurds, tibetans, o uns altres noms que vostès poden pensar fàcilment.

“Els russos se n'aprofiten, els georgians se'n lamenten, els europeus i els nord-americans protesten tímidament. Però el principi és immutable: compten les fronteres d'estat, la gent no compta”